

Ozir po domači.

Vipota.

Četertinko ure od Celja proti jugu na levem bregu Savine stermí v nebo, živi steni enak, Vipota, hrib menda kakih 1000 čevljev nad koritom Savine uzvišen. Verh tega hriba se še današnji dan sled starega zidovja nahaja. Národna pravlica o teh razvalinah pripoveduje, da ob časih mogočnih celjskih grofov je na grebenu te peči stal stražni stolp, v katerem sta vedno po dva stražnika pazila na tergovce, kateri so po savinski dolini dragocenosti južne v severne kraje tovorili ali vozili. Se je kakošna tergovska četa približevala, je straža urno s stolpa znamenje v veliki gornji celjski grad skrivaj dala, da so šli nad popotne ali pobirat od njih colnino ali jih oropat. Za tega volje je ta stolp tako sovražen bil, da so ga „Hudiček“ imenovali, in še današnji dan se bližnja kmetija zove „pri Hudičku“. Da je vsaktera roba v tistih časih, ko še pravih cest ni bilo, se večidel vozila po vodah, kot naravnih cestah, je očitno, in tudi ime Vipota (poleg pota) to naznanja*). Še hudega leta 1815 so se ladije s slavenskimi slivami od Celja po Savini pripeljevale; in brodarska cesta v skalo vsekana se še, ne deleč od vipotskega hriba, dobro pozna.

Da je pa to zidovje veliko stareje, svedočita dva rimska napisa in najdeni rimski dnar. Ko je namreč bližnji kmet (gori imenovani „Hudiček“) si zidani stan stavil, mu je rezano razvalinsko kamnje prav dobro streglo. In pri priložnosti sta bila tudi dva kamna z rimskimi napisi najdena, ktera je v steno vzdani dal. Eden teh kamnov je bil pozneje na prizadevanje Zupančiča, nekdanjega učitelja na celjskem gimnazii, v mesto prinešen in v starinskih ulicah (Antikenthorgasse) vzdani. Drugi je še v hlevu „Hudičkovem“ viditi, pa ker navprek leži, se čitati ne dá. Najdeni dnar pa je „Hudiček“ prodal. Namena tega zidovja pod vlado rimsko se ne prederzmem naravnost izreči. Naj berže je bil tukaj kakošen spomenik (ara). Za prebivališče (vila) je prostor premajhen, še manj za kakošno terdnjavo. Iz napisov bi to naj bolj zvediti zamogli, pa žalibog! se eden čitati ne dá, drugega je pa med celjskimi napisi težko izločiti. Po mojem mnenji bi utegnil kamen s sledečim napisom vipotski biti:

D M I O C BELLICIVS INGENVVS
IVIR CL CEL ET AVRELIA AVRELIACO
VNX PRO SA LVTE SVA SV ORVMQVE
C M NIV M

Meril sem dolgot in širokost kamna in kraj, kjer je vzdani bil, ter sem najdel, da se v meri zjedinujeta.

Kakor sem slišal, je že o tem predmetu gori omenjeni slavni Zupančič v lepoznanškem časniku „Der Aufmerksam“ govoril; rad bi bil njegovo misel o tem razvalinišču zvedil, pa ni bilo mogoče ovih listov v roke dobiti.

Pa ne samo za zgodovinarje, tudi za naravoljube in naravoslovce v obče, posebno pa za rastlinoslovce je ta kraj zlo znamenit. Obširni pregled po pokrajinah celjskih, in čisti, že skoraj planinski, zdravi zrak ga za poletne obhode prav prijetnega dela. Proti severju se vidijo slovenske gorice in pohorsko gorovje, proti izhodu varaždinske in zagorske, proti zapadu in jugu sučavske in krajnske planine. Leta 1809 je mnogo Celjanov svoje dragocenejše imetje na tem prostornem kraju francozskih roparij si obvarovalo. Zemljoznanca bojo zanimivale bližnje rudne jame, v katerih se posebno na železo in premog koplje, in mnogo-

*) „Med „pogovori vredništva“ sem bral unidan nekaj od Vipota“ — nam pišejo te dni gosp. prof. Terstenjak — „to je pač važno ime gore blizo Cela, ktero naravnost pomeni goro, od ap, apen, op, up, ip, upa, upava, opava, ipava, Vipava (z digamom) v ruski zemlji Iput ime reke = Opava, Upa, Vipava — Vse to so imena iz jedne korenike, ktera je poznajljala zemljo, zato Europa, das gegen Osten (svqos) gelegene Land, bika, reko, goro, analogično tur, Turja, taurus“ itd.

verstne podobe bližnjih razcepljenih in luknjastih gor. Kar se rastlinoslovstva tiče, se deloma na Vipotu samem, deloma v njegovi okolici znamenite zelišča najdejo, kakor: dentaria trifolia, ranunculus thora, daphne laureola, arnica montana, primula auricula, quercus cerris, mnogo verst centaurej itd.

Resnično! krasen in bogat je naš slovenski dom, — toda žalibog! še malo poznan celó med rojaki, še manj od ptujcev. Nujmo tedaj po vsih okrajinah naše mile domovine nabirati zgodovinoslovske čertice, da spravljamo na beli dan, kar je predolgo zanemarjeno bilo. K. Žavčanin *).

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Št. Jerneja na Dolenskem. 16. dan t. m. okoli 9. ure dopoldan je bila v naši okolici strašna nevihta, ki je blizo 10 minut terpela in mnogo škode po polji, po vinogradih, pri drevji in poslopji storila. Stari možje ne pomnijo v tukajšnji okolici tako strašnega viharja; bilo je kakor da bi hotel sodni dan biti. Velika sreča le, da vihar ta je bil brez dežja in toče, ker bi sicer bilo ob vse poljske in nografske pridelke, katerih revno in lačno ljudstvo že komaj pričakuje. Sploh pri nas polje in vinogradi še precej obilno sadu obetajo. Bog jih ohrani! Lepstanski.

Iz Ljubljane. Dobroznani pametár gosp. Lichtenstern je prišel te dni v Ljubljano in bo z dovoljenjem c. k. ministerstva bogočastja in nauka skozi več dni na tukajšnjem gimnazii razlagal umetnost dobropametstva ali mnemonike, to je, nauk, kako si zamore človek dobro in dolgo v spominu obderžati vsako reč, številke itd. Dobro pamet ali dober spomin imeti, si gotovo vsak želi, in akoravno je posebno dobra glavica le dar božji, se vendar po posebni umetnosti spomin zlo izbistriti in izuriti dá. Kako delječ jo po ti umetnosti človek pripraviti zamore, je gosp. Lichtenstern živa priča; ne verjel bi, ki se ni sam prepričal, kolikšno število zgodb, imen in števil si človek zamore s pomočjo te umetnosti hitro in dobro v pameti (v spominu) obderžati. Želeti je, da bi gosp. Lichtenstern v gledišču ali kje drugod napravil „akademijo“, da bi občinstvu pokazal to umetnijo, ktere se vsak človek lahko nauči. (Laib. Zeit.)

Iz Ljubljane. Gosp. svetovavec c. k. deželne višje sodnije vitez Azula je na svojo prošnjo iz Ljubljane prestavljen k c. k. nadsodni v Gradec.

Novičar iz raznih krajev.

Da se rešijo in končajo zadeve gojzdnih služnost ali servitutov, se bo v vsaki deželi cesarstva osnovala komisija iz cesarskih vradnikov in zvedenih mož, ki ima svoje posvetovanje kmalo začeti. — C. k. ministerstvo bogočastja in nauka je razglasilo sledeči razpis: „Očitno nespodobno in nepripušljivo je, da so učitelji pri opravljanji cerkovniške (mežnarske) službe v cesarsko uniformo oblečeni. Sploh ne smejo pomočniki v ljudskih šolah cesarske uniforme nositi. Tudi se pové, da učitelji trivialnih šol ne smejo uniforme nositi po 10. dninskem odredu, in da celó profesorji na višjih šolah, kadar v šolo grejo, se ne oblačijo v uniformo, toliko manj je tedaj pripušeno, da bi učitelji ljudskih šol smeli v šoli napravljeni biti v uniformi. — Francozka vlada je prosila avstrijsko vlado, naj ji razodene različne razmere vinoreje po avstrijskih deželah. Kmetijskim družbam so potem došle uprašanja, na ktere naj vsaka zastran svoje dežele odgovor dá. — Po več mestih našega cesarstva se klatijo napolitanski tergovci in prodajajo namesto pravega žefrana le ponarejenega, s katerim so že veliko ljudi goljufali; pravemu žefranu mešajo z vodo fernambukovega lesa pobarvane mešičnike (Ringelblumen) ali pa divji žefran (carth. tinct.)

*) Prijazna ponudba Vaša nabirati in razodevati mnogo enacih čertic, nam je jako draga; prosimo lepo, da pošiljate večkrat kaj. Vred.